

2. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Aanwezige risico's

De gemeente Boxmeer heeft gekozen voor een systematische en cyclische aanpak bij risicomanagement.

De risico's zijn in 2015 opnieuw geïnventariseerd en beoordeeld op basis van stemming, dit resulteert in een vernieuwde top 10 met ingang van 2016. Deze stemming is tevens de basis voor de begroting 2018. Hieronder wordt de top 10 risico's beschreven met inschatting van het financiële risico.

1 Financiële gevolgen Decentralisaties in het Sociale domein 2018

Financieel Risico: € 1.659.200

Toelichting:

In het regeerakkoord is opgenomen dat door middel van de 3 decentralisaties in het sociale domein de gemeenten de eerstverantwoordelijke overheids laag worden voor de onderwerpen werk, maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg.

De gemeenten kregen per 1 januari 2015 op grond van de nieuwe WMO, Jeugdwet en Participatiewet een brede integrale verantwoordelijkheid voor het sociale domein.

De kern van de decentralisatieoperatie is onveranderd en is erop gericht dat de burger die het nodig heeft ondersteuning krijgt die aansluit bij zijn persoonlijke situatie en behoeften. Met de decentralisaties zijn grote bedragen gemoeid en de decentralisaties gaan gepaard met aanzienlijke ombuigings-taakstellingen. De budgetten per gemeente voor de gewijzigde taken zijn voor 2018 bekend geworden in de meicirculaire 2017.

Risico's:

- a. Door een efficiencykorting wordt voor onvoldoende financiële compensatie gezorgd die past bij de over te hevelen taken;
- b. De verdeling van het macrobudget over de gemeenten sluit niet aan bij de spreiding van de kosten onder de gemeenten, met een mogelijke afwijking in zowel positieve als negatieve zin;
- c. Met de taakoverheveling wordt beleidsvrijheid van uitvoering te veel beperkt door van rijkswege opgelegde regels en verantwoordingstaken.

Voor het onderdeel Werk zal een gedeelte van het risico terecht komen bij het Werkvoorzieningschap.

De deelnemende gemeenten staan garant voor exploitatietekorten.

WMO

Bij de WMO is nu 2 opeenvolgende jaren sprake van een positief resultaat, dus is er ons inziens geen sprake meer van een risico.

Transformatie Jeugdzorg

Met ingang van 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de jeugdzorg. De inkoop van jeugdzorg (Zorg in Natura) gebeurt voor de gezamenlijke gemeenten in Brabant Noordoost door de gemeente 's-Hertogenbosch.

In het Land van Cuijk wordt, voor wat betreft het Basisteam Centrum Jeugd en Gezin (de toekenning van Zorg in Natura, Persoonsgebonden Budget, preventie en eerste lijnszorg) , de financiële en administratieve werkprocessen en de beleidsmatige afstemming intensief samengewerkt. Daarvoor is door de gezamenlijk gemeenten in het Land van Cuijk een Dienst Verlenings Overeenkomst afgesloten (DVO).

Ook voor het jaar 2018 zijn tot op heden de beschikbare gegevens onvoldoende betrouwbaar om af te wijken van het voor 2015 ingeschatte risico van 20%. In juli 2017 zijn er voor 2017 om deze reden ook al extra budgetten beschikbaar gesteld voor de regio NOB, voor 2017 een extra budget van € 476.638 en voor 2018 € 385.566. Dit om de meest dringende knelpunten in het zorglandschap op te lossen en om de transformatieslag “opbouw, ombouw en afbouw” regionaal en lokaal mogelijk te maken.

Daarnaast is er een extra budget beschikbaar gesteld voor de centrumgemeente Cuijk van jaarlijks € 64.000 voor 2017 en 2018 om het kennisniveau/expertise van Basisteam Jeugd en Gezin te vergroten.

Omdat ook de uitvoeringskosten (door de gemeente 's-Hertogenbosch; /werk-organisatie Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert) nog onzeker zijn evenals de inzet van de PGB's gaan wij voor de berekening uit van het totaalbudget jeugdzorg zoals opgenomen in de meicirculaire € 4.517.090. Voor de gemeente Boxmeer komt dit neer op een risico van maximaal € 1.019.200

Participatiewet

Met de invoering van de Participatiewet is er flink bezuinigd op de rijksbijdrage per Wsw-plek. De Rijksbijdrage per plek neemt af van € 25.900 in 2015 naar € 22.700 in 2020. Dit is een bedrag van € 3.200 per werkplek. De gemeente Boxmeer beschikt over circa 200 werkplekken bij de sociale werkvoorziening. Het risico wordt hierdoor ingeschat op € 3.200 * 200 = € 640.000.

Met de inwerkingtreding van de Participatiewet zijn 2 nieuwe doelgroepen naar de gemeenten overgekomen, te weten de Wajongers en de nieuwe SW.

Vanaf het moment van invoering van de Participatiewet zijn door het Kabinet continue wijzigingen in de regelgeving (o.a. forfaitaire loonkostensubsidie, uitbreiding doelgroep verstrekking loonkostensubsidie, loonwaardebepaling toepassen 'praktijkroute') doorgevoerd. Hierdoor is het voor 2018 onvoldoende in te schatten wat deze nieuwe doelgroepen aan begeleiding naar de arbeidsmarkt nodig hebben.

2. Lagere Algemene Uitkering

Financieel Risico: € 288.600

Toelichting:

De jaarlijkse groei van het gemeentefonds wordt bepaald door de normeringssystematiek. Dat betekent dat de jaarlijkse groei van het gemeentefonds is gekoppeld aan de groei van de rijksuitgaven. Extra uitgaven, bezuinigingen, mee- en tegenvallers op de rijksbegroting hebben in deze systematiek direct invloed op de omvang van het gemeentefonds.

Hoeveel geld de individuele gemeente uit het gemeentefonds ontvangt is afhankelijk van de kenmerken en belastingcapaciteit van de gemeente. Het achterblijven van bijvoorbeeld aantal inwoners, uitkeringsgerechtigden of woningen leidt tot een structureel tekort aan inkomsten.

De algemene uitkering voor 2018 is op basis van de meicirculaire 2017 geraamd op € 25.667.867. Voor het bepalen van het financieel risico wordt de behoedzaamheidsnorm gehanteerd. Op basis van informatie bij de meicirculaire 2018 schatten wij een korting in van 16 punten wat voor 2018 overeenkomt met een bedrag van € 288.600.

3. Grondvoorraad:

Financieel Risico: € 6.708.400

Toelichting:

- Gemeente Boxmeer kent onverwachte financiële tegenvallers en/of kan haar beleid niet realiseren.
- Gronden niet verkocht kunnen worden

In de Grondnota 2017 is per complex een uitgebreide toelichting opgenomen, waarbij de risico's worden toegelicht. Daarbij zijn de volgende risico's te onderscheiden:

Marktrisico's, risico's m.b.t. planologische procedure, planschaderisico, risico's archeologie, procesrisico m.b.t. afwikkeling overeenkomsten, aanbestedingsrisico's, afzetrisico's.

Ten opzichte van de Grondnota 2016 is de financiële positie gewijzigd. Dit resulteert in de volgende berekening: De boekwaarde in ontwikkeling zijnde grondexploitaties bedroeg op 1-1-2017 € 47.753.105. De nog te maken kosten van de in ontwikkeling zijnde grondexploitaties per 1-1-2017 zijn geraamd op in totaal € 24.114.337.

De voorziening nadelig resultaat per 01-01-2017 is € 3.030.960.

De totale kosten bedragen € 68.836.482.

Hierop in mindering worden de kosten voor het complex Steenstraat Noord gebracht hiervoor is een apart risico wat onderdeel uitmaakt van de overige vastgestelde risico's voor een bedrag van € 1.751.824.

Conform de IFLO-norm bedraagt het risico grondexploitatie 10% van € 67.084.658 is € 6.708.400.

4 Verlies van data (ICT)

Financieel Risico: € 300.000

Toelichting:

Het risico dat de huidige ICT-infrastructuur (hardware- en Software) van de Gemeente Boxmeer niet betrouwbaar, beschikbaar of juist is waardoor werkprocessen stagneren, data verloren gaat, of waardoor verkeerde beslissingen worden genomen.

Het risico op verlies van data en uitval van systemen wat veroorzaakt wordt door cyber criminaliteit is flink verhoogd. Er wordt continue gewerkt aan preventie op het gebied van cyber criminaliteit, beveiliging en privacy bescherming van alle gegevens die de gemeente verwerkt. (Beleid en actieplan Informatieveiligheid). Hierdoor kan het risico financieel op hetzelfde niveau blijven.

5 Vennootschapsbelasting (VPB)

Financieel Risico: € 86.600

Toelichting:

Het risico dat door de invoering van de Wet modernisering Vennootschapsbelastingplicht de Gemeente Boxmeer belast wordt met vennootschapsbelasting.

Op dit moment is het nog niet geheel duidelijk op welke wijze de fiscale winst dient te worden bepaald. Van belang is de fiscale waardering van de gronden per 1-1-2016.

Op basis van de daaropvolgende waarderingen van de gronden wordt de hoogte van de vennootschapsbelasting bepaald. Bij het hanteren van de nu bekende Netto Contante Waarde (NCW), daarbij rekening houden met een afwijking van 10%, is er een risico-inschatting van € 86.617

Per 1-1-2017:

NCW: € 3.864.674 Grondnota 2017: Inschatting afwijking:10% € 386.467

Tot € 200.000: 20% VPB van € 200.000 = is € 40.000

Boven de € 200.000 25% VPB van € 186.467 (€ 386.467/- € 200.000) is € 46.617

Het totale risico vennootschapsbelasting op basis van afwijking NCW € 86.600 afgerond.

6 Informatievoorziening

Financieel Risico: € 250.000

Toelichting:

Volledige, juiste en tijdige informatievoorziening

Het risico van te late onjuiste informatie verstrekking aan haar inwoners, medewerkers en ander belanghebbende met als vervolg risico overtreding van de AWB, reputatieschade en indirecte financiële gevolgen.

7. Accommodatiebeleid

Financieel Risico: € 100.000

Toelichting:

Het risico dat voor de uitvoering van het accommodatie beleid de gemeente afhankelijk is van derden maar wel eindverantwoordelijk blijft.

Het maximale risico ligt bij de jaarlijkse exploitatielasten en het eventuele negatieve exploitatieresultaat van een accommodatie. Afhankelijk van omvang en gebruik van een accommodatie zal het risico liggen tussen de € 25.000 en € 100.000.

8. Volkshuisvesting

Financieel Risico: € 810.000

Toelichting:

Het risico dat de plannen en projecten van de gemeente niet gerealiseerd worden als gevolg van macro economische ontwikkelingen.

9. Gebouwenbeheer *Het risico van instandhouding van gemeentelijke gebouwen.*

Financieel Risico: € 25.000

Toelichting:

Bij de gemeentelijke gebouwen kan er altijd sprake kan zijn van onverwachtse claims voor onderhoud op basis van gebruikerswensen of controles op wettelijke verplichte onderdelen zoals legionellapreventie, brandveiligheid en dergelijke. Verder is er een eigen risico van € 2.500- per schade. 10 schades betekent al snel een risico van € 25.000.

10. Personeel

Financieel Risico: € 712.800

Toelichting:

Het risico dat het personeelsbeheer uitkomsten heeft die de organisatie en of haar medewerkers kunnen schaden en of het risico dat gedrag of handelen van medewerkers die de organisatie kan schaden.

Hierbij zijn de volgende aspecten van belang:

- onevenwichtige opbouw van het personeelsbestand (vergrijzing) € 36.840
- gedrag op handelen van medewerkers die de organisatie kan schaden € 4.750
- kennisverlies en stagnatie in dienstverlening als gevolg van langdurig verzuim/vergrijzing/ontslag
4,68% van de loonkosten is € 649.710
- aftreden bestuurders(uitbetalen van langdurige wachtgeldverplichting) € 21.500

Het totaal van de top 10 risico's bedraagt € 10.940.600

Naast de top 10 risico's zijn er nog 10 risico's in kaart gebracht. Op basis van de risico-inventarisatie en actualisatie is dit risico bepaald op € 2.708.200.

Daarnaast zijn er risico's bepaald die niet nader zijn uitgewerkt. Voor deze risico's berekenen wij 1% van de hierboven berekende risico's 1 % van € 13.648.800 is € 136.400

Het totaal van de risico inventarisatie (top tus plus overige risico's bedraagt € 13.785.200

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de financiële middelen en mogelijkheden van de gemeente Boxmeer om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen zonder het bestaande beleid te hoeven aan te passen. Het BBV maakt onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Door de Rekenkamer Rotterdam is in 2011 een nadere definitie geformuleerd van het begrip weerstandscapaciteit. Wij stellen voor deze definitie te gebruiken voor de bepaling van de weerstandscapaciteit:

1. De structurele weerstandscapaciteit heeft betrekking op het vermogen om onverwachte tegenvallers structureel in de lopende begroting op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. De middelen die dat vermogen bepalen zijn:
 - a. de resterende (onbenutte) belastingcapaciteit;
 - b. bezuinigingsmogelijkheden (voor zover niet meegenomen in de begroting en meerjarenramingen);
 - c. cumulatief geraamde onvoorziene uitgaven.
2. De incidentele weerstandscapaciteit heeft betrekking op het vermogen om onverwachte tegenvallers incidenteel in de begroting op te vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van taken op het geldende niveau. De middelen die dat vermogen bepalen zijn:
 - a. de algemene reserve en de reserves waaraan de raad een bestemming heeft gegeven die kan worden gewijzigd (bestemmingsreserves);
 - b. de in de begroting opgenomen ramingen voor onvoorziene uitgaven voor zover hier nog geen bestemming aan is gegeven;
 - c. de stille reserves, voor zover deze op korte termijn materieel te maken zijn (reserves waarvan de omvang en/of bestaan niet uit de balans blijkt, voortkomend uit de onderwaardering van activa of overwaardering van schulden bij het volgen van normale waarderingsmethoden).

Reserves maken onderdeel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit. De algemene reserve is vrij aanwendbaar voor nieuw beleid. Bestemmingsreserves zijn daarentegen reserves waar de raad een bepaalde bestemming aan heeft gegeven. Bij een aantal bestemmingsreserves is weliswaar sprake van een vastgelegde toekomstige onttrekking, maar er bestaat op dit moment nog geen verplichting. De raad heeft dan ook bij die reserves de mogelijkheid om de bestemming van deze reserves te wijzigen. Voor de gemeente Boxmeer geldt dit voor de bestemmingsreserves waarvoor géén structurele onttrekkingen worden geraamd.

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de weerstandscapaciteit van de gemeente Boxmeer op 1 januari 2018 (x € 1.000)

Weerstandscapaciteit structureel	Bedrag
1. Belastingcapaciteit	2.185
2. Bezuinigingsmogelijkheden	0
3. Onvoorzien structureel	143
4. Begrotingsoverschot	30
Weerstandscapaciteit incidenteel	
5. Algemene reserves	12.667
6. Bestemmingsreserves	5.215
7. Onvoorzien incidenteel	45
8. Stille reserves	20.687
Weerstandscapaciteit totaal	40.972

Toelichting:

1. Belastingcapaciteit: de Financiële-verhoudingswet bepaalt dat de eigen inkomsten van de gemeente, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw, een bepaald redelijk peil dient te hebben. De eigen inkomsten bestaan hierbij uit de OZB, de rioolheffingen en de afvalstoffenheffingen. De laatste twee zijn in Boxmeer kostendekkend. Het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 is voor het jaar 2018 vastgesteld op 0,1952%. Het werkelijke gemiddelde percentage 2017 (meetpunt) van de gemeente Boxmeer komt uit op 0,1428%. Dit betekent een ruimte van 0,0524% afgezet tegen de totale waarde 2017 van € 4.169.742.000 (waarde woningen + waarde niet woningen eigenaar + waarde niet woningen gebruiker) = € 2.184.944.
2. Bezuinigingsmogelijkheden: de in de Kadernota geformuleerde bezuinigingsvoorstellen zijn verwerkt in de begroting 2018. Aangezien er door het college geen verdere bezuinigingsmogelijkheden zijn geformuleerd, wordt dit onderdeel op nihil geraamd.
3. De post onvoorzien is in de begroting 2018 geraamd op structureel € 142.500.
4. Het overschot 2018 ad € 75.091 wordt eveneens toegevoegd aan de post onvoorzien, waarvan € 29.577 structureel en € 45.515 incidenteel.
5. Algemene reserves: de algemene reserve bedraagt per 1-1-2018 € 12.409.658 de algemene reserve grondbedrijf bedraagt per 1-1-2018 € 257.091, is totaal € 12.666.749.
6. Bestemmingsreserves: de bestemmingsreserves bedragen per 1-1-2018 in totaal € 22.120.350. Van deze reserves worden de reserves Nieuwbouw gemeentehuis, HNG Zero-couponlening, Duurzaamheid, Hoogkoor, onderhoud Gebouwen en Huisvesting Onderwijs conform de voorschriften ingezet als structureel dekkingsmiddel in de begroting 2018. Deze reserves bedragen per 1-1-2018 € 16.904.943. Derhalve kan de raad in principe een bedrag van € 5.215.407 herbestemmen zonder gevolgen voor de exploitatie.

7. Stille reserves: op dit moment heeft de gemeente Boxmeer 625 hectare landbouwgrond in vaste pacht (6-jarige pacht) uitgegeven. De waarde van deze grond is ongeveer € 2,75/m². Dat komt neer op een waarde van € 17.187.500. In korte pacht (jaarlijkse pacht) heeft de gemeente op dit moment 100 hectare. Deze grond heeft een wat hogere waarde van ongeveer € 3,50/m². Dit komt neer op een waarde van € 3.500.000. In totaal € 20.687.500. De prijzen per m² zijn afgeleid van een vrije verkoopprijs van landbouwgrond van € 6/m² en gebaseerd op reële marktprijzen. Gezien de geringe verhandelbaarheid van de overige gemeentelijke eigendommen (exclusief grondbedrijf) en de aantasting van het functioneren van de gemeente bij verkoop van die eigendommen (bijvoorbeeld gebouwen), is besloten deze eigendommen niet mee te nemen in de berekening van de stille reserves.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor Boxmeer betekent dit voor 1 januari 2018 een ratio van $40.972/13.785 = 2,97$

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen maken wij gebruik van onderstaande waarderingstabel die in samenwerking tussen de Universiteit van Twente en het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement is opgesteld.

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 – 1,4	Voldoende
D	0,8 – 1,0	Matig
E	0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Gegeven de ratio van 2,97 betekent dit voor Boxmeer dat het weerstandsvermogen uitstekend is. Ten opzichte van 2017 is de ratio van de weerstandscapaciteit licht toegenomen met 0,27 (2,7 in 2017) met name vanwege de afgenomen risico's Grondvoorraad (vermindering nog te maken kosten grondexploitaties) en verlaging van de overige risico's als gevolg van de genomen maatregelen op het gebied van procedures en technische hulpmiddelen.

Let wel: De rapportage omtrent het weerstandsvermogen is een momentopname. Nieuwe projecten, economische ontwikkelingen en investeringsbeslissingen kunnen het risicoprofiel negatief of positief beïnvloeden waardoor het weerstandsvermogen een andere waardering krijgt.

Kengetallen financiële positie

Een deugdelijke en transparante begroting is in het belang van de horizontale controle door de raad op de financiële positie van de gemeente. Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Om dit te bereiken is het BBV bij besluit van 15 mei 2015 gewijzigd, waarbij is voorgeschreven dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte geldleningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Het college dient vervolgens een beoordeling te geven van de kengetallen in hun onderlinge verhouding in relatie tot de financiële positie. De wijze van berekening en presentatie is vastgelegd in een ministeriële regeling d.d. 9 juli 2015.

Kengetallen	Verloop van de kengetallen					
	Begroting 2018	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto schuldquote	1,26	1,47	1,30	1,13	1,05	0,91
Netto schuldquote gecorrigeerd	1,21	1,41	1,24	1,08	0,99	0,85
Solvabiliteitsratio	0,25	0,24	0,25	0,27	0,29	0,31
Structurele exploitatieruimte	0,04	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Grondexploitatie	0,61	0,64	0,55	0,44	0,41	0,33
Belastingcapaciteit	99	97	101	101	101	101